

BS/133/2012

WAKACJE UCZNIÓW – WYJAZDY

WAKACYJNE I PRACA ZAROBKOWA



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Już od dwóch dekad na początku każdego nowego roku szkolnego badamy, jak uczniowie spędzili ostatnie wakacje. Ilu z nich wyjeżdżało poza miejsce zamieszkania na co najmniej tygodniowy wypoczynek, a ilu nie miało takiej możliwości? Podobnie jak w ubiegłych latach zapytaliśmy również o podejmowanie przez uczniów pracy zarobkowej podczas wakacji¹. Interesował nas także stosunek dorosłych Polaków do tego rodzaju aktywności dzieci i młodzieży szkolnej.

WAKACYJNE WYJAZDY UCZNIÓW

Jak twierdzą specjaliści, tygodniowy wypoczynek poza miejscem zamieszkania to minimalny okres, jaki potrzebny jest na regenerację sił. Tymczasem – jak wynika z deklaracji badanych – także w czasie tegorocznych wakacji wielu uczniów nie wyjechało nawet na tak krótko. Z ponad dwóch piątych gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, żadne dziecko nie wyjechało na wypoczynek choćby na siedem dni (43%). Co ósme gospodarstwo domowe (13%) wysłało na wakacje tylko część podopiecznych, a 44% rodzin zapewniło wszystkim dzieciom co najmniej tygodniowy wypoczynek poza domem.

W ciągu ostatnich sześciu lat odsetek uczniów wyjeżdżających na wakacje niewiele się zmieniał. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba dzieci i młodzieży szkolnej spędzających wakacje poza domem nieznacznie wzrosła – minimalnie zwiększył się odsetek rodzin wysyłających wszystkie dzieci na co najmniej tygodniowy wypoczynek (o 2 punkty) i w takim samym stopniu przybyło rodzin, z których wyjeżdżały tylko niektóre.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (268) przeprowadzono w dniach 5 – 16 września 2012 roku na liczącej 985 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?																				
Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie według terminów badań																				
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12
w procentach																				
Tak, wszyscy wyjechali	37	45	43	40	48	46	47	41	41	43	44	37	38	46	45	46	44	48	42	44
Tak, ale nie wszyscy wyjechali	8	13	8	14	13	7	8	11	12	8	10	10	8	9	11	14	8	9	11	13
Nie, nikt nie wyjechał	55	42	49	46	39	48	45	48	46	49	46	52	54	45	44	40	48	43	47	43

* W latach 1993–2003 pytanie było zadawane tylko rodzicom dzieci w wieku szkolnym. Od 2004 roku odpowiadają na nie wszyscy wylosowani członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie (w tym roku było to 286 osób)

Szanse uczniów na wakacyjny wypoczynek są w dużej mierze zróżnicowane społecznie. Na ogół im lepsza sytuacja materialna rodziny, im większymi zasobami finansowymi dysponują rodzice, tym częstsze są deklaracje, że na co najmniej tygodniowy wypoczynek wyjeżdżali wszyscy uczniowie. Z kolei im niższe dochody, tym częściej badani przyznają, że w tym roku żadne z uczących się dzieci nie miało możliwości wyjazdu przynajmniej na tydzień. Deklaracje takie składa aż 69% badanych członków gospodarstw domowych, w których miesięczny dochód *per capita* nie przekracza 500 zł i tylko 13% respondentów dysponujących dochodami powyżej 1500 zł na osobę w rodzinie.

W tym roku, podobnie jak w latach ubiegłych, znacznie mniejsze szanse na wypoczynek poza miejscem zamieszkania miały dzieci wiejskie niż mieszkające w miastach, zwłaszcza największych. Tylko niespełna co trzecie gospodarstwo domowe na wsi (30%) wysłało wszystkie uczące się dzieci na co najmniej tygodniowe wakacje poza domem, natomiast z większości gospodarstw (55%) nie wyjechało żadne dziecko. W przypadku rodzin wielkomiejskich, najczęściej wysyłających swoich podopiecznych na wakacje, proporcje te są odwrotne. W tym roku zdecydowana większość z nich (74%) zapewniła przynajmniej tygodniowy pobyt poza domem wszystkim uczącym się dzieciom, a stosunkowo nieliczne (19%) były rodziny, z których żadne z dzieci nie wyjechało na wakacje (zob. tabele aneksowe).

Tabela 2

Dlaczego uczniowie ci nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejscem zamieszkania? Czy dlatego, że:	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań	
	2011 (N=198)	2012 (N=159)
– brakowało pieniędzy na wyjazd	61	66
– nie było możliwości wyjazdu, brak zorganizowanego wypoczynku	35	30
– brakowało czasu (uczniom lub opiekunom)	20	26
– nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą wypoczywać w domu	25	26
– byli potrzebni w domu, w gospodarstwie rolnym	20	19
– nie chcieli wyjeżdżać	28	17
– są za mali	17	12
– pracowali zarobkowo	9	10
– stan zdrowia nie pozwalał im na wyjazd	2	4
Inne przyczyny	7	13

Z deklaracji ankietowanych członków gospodarstw domowych wynika, że głównym powodem, dla którego uczniowie nie wyjeżdżali na wakacyjny wypoczynek, były względy finansowe (66%). Relatywnie często rezygnowano z wysyłania dzieci na wakacje z powodu braku zorganizowanego wypoczynku (30%). W jednej czwartej gospodarstw domowych, w których przynajmniej część uczniów nie wyjechała na wypoczynek, deklarowano, że brakowało czasu opiekunom lub też samym zainteresowanym (26%). Tak samo często przywoływano argument, że dzieci nie muszą wyjeżdżać na wakacje, ponieważ równie dobrze mogą wypoczywać w domu (26% wskazań). W przypadku jednej piątej gospodarstw domowych brak wyjazdów wakacyjnych dzieci wynikał z faktu, że ich pomoc była potrzebna w domu lub w gospodarstwie rolnym (19%). Nieco rzadziej (17% wskazań) powoływano się na niechęć lub brak zainteresowania wyjazdami samych dzieci. Stosunkowo najrzadziej brak wyjazdów wakacyjnych uczniów tłumaczono ich zbyt młodym wiekiem (12%), pracą zarobkową (10%) oraz stanem zdrowia (4%).

Warto zauważyć, że w tym roku czynniki natury ekonomicznej odgrywały nieco większą rolę, jeśli chodzi o możliwość zapewnienia dzieciom i młodzieży szkolnej wypoczynku poza domem. Trochę częściej niż przed rokiem powodem niewyjeżdżania dzieci na wakacje była sytuacja finansowa gospodarstw domowych (wzrost wskazań o 5 punktów procentowych) oraz brak czasu (wzrost o 6 punktów). Wyraźnie rzadziej natomiast pozostawanie uczniów w domu tłumaczono ich niechęcią do wyjazdu (spadek wskazań o 11 punktów) lub brakiem zorganizowanego wypoczynku (spadek o 5 punktów).

Dzieci wiejskie częściej niż ich rówieśnicy mieszkający w miastach nie wyjechały na wakacje, ponieważ brakowało czasu ich opiekunom, konieczna była ich pomoc w domu czy w gospodarstwie, a także ze względu na brak zorganizowanego wypoczynku. Znacznie

częściej też rodzice lub opiekunowie uczniów mieszkających na wsi wychodzili z założenia, że równie dobrze jak poza miejscem zamieszkania ich podopieczni mogą wypoczywać w domu. Wprawdzie w rodzinach zarówno wiejskich, jak i miejskich zdecydowanie największe znaczenie miały względy finansowe, jednak z tego powodu – według deklaracji badanych – na wakacje częściej nie wyjeżdżały dzieci miejskie niż mieszkające na wsi.

Tabela 3

Dlaczego uczniowie nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek wakacyjny? Czy dlatego, że:	Odpowiedzi twierdzące respondentów z gospodarstw domowych, w których co najmniej jeden uczeń nie wyjechał w wakacje nawet na tygodniowy wypoczynek					
	mieszkający:		uzyskujący dochody <i>per capita</i> :			ogółem
	na wsi	w mieście	do 500 zł	501-1000 zł	powyżej 1000 zł	
	w procentach					
– brakowało pieniędzy na wyjazd	64	74	83	57	33	66
– byli potrzebni w domu, w gospodarstwie rolnym	28	8	14	14	26	19
– brakowało czasu (uczniom lub opiekunom)	33	17	22	30	41	26
– nie chcieli wyjeżdżać	18	17	5	25	34	17
– nie było możliwości wyjazdu, brak zorganizowanego wypoczynku	35	25	40	29	21	30
– nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą wypoczywać w domu	31	19	21	30	37	26
– są za mali	14	9	13	12	12	12
– stan zdrowia nie pozwalał im na wyjazd	4	4	7	3	0	4
– pracowali zarobkowo	10	10	7	10	5	10
Inne przyczyny	14	12	11	17	21	13

Brak pieniędzy to główny powód niewyjeżdżania dzieci na wakacje w najgorzej sytuowanych rodzinach, w których deklarowany miesięczny dochód *per capita* nie przekracza 500 zł (83% wskazań), ale także w większości gospodarstw, w których wynosi on od 501 zł do 1000 zł (57%). Jedynie wśród respondentów najlepiej zarabiających i deklarujących dochody powyżej 1000 zł na osobę w rodzinie względy finansowe przestają być główną przeszkodą w zapewnianiu dzieciom wypoczynku poza domem, a większego znaczenia nabierają takie czynniki, jak brak czasu czy pomoc w obowiązkach domowych lub w gospodarstwie rolnym.

Mimo że minimalnie wzrosła liczba gospodarstw, z których dzieci i młodzież szkolna wyjechały w tym roku na wakacje, wydaje się, że wysłanie dzieci na wypoczynek było dla gospodarstw domowych większym problemem niż przed rokiem. Tegoroczne wakacje dzieci i młodzieży szkolnej – prawdopodobnie ze względów finansowych – trwały na ogół krócej niż w ubiegłych latach. W tym roku w niemal połowie gospodarstw domowych, z których dzieci wyjeżdżały na wakacje, pobyt poza domem ograniczał się do mniej więcej tygodnia, a tylko niespełna jedna trzecia rodzin zapewniła wszystkim swoim podopiecznym dłuższy – minimum dwutygodniowy – wypoczynek. Przed rokiem na takie dłuższe, co najmniej dwutygodniowe, wakacje wysłało wszystkie dzieci w wieku szkolnym prawie co drugie gospodarstwo domowe (47%), a przed dwoma laty – prawie dwie trzecie (63%). Krótsze niż w ubiegłych latach wyjazdy wakacyjne uczniów mogą być sygnałem, że w dobie słabnącej koniunktury gospodarczej Polacy zaczęli ograniczać wszelkie „nadzwyczajne” wydatki. Z drugiej zaś strony, przynajmniej w pewnym zakresie, być może mamy tu także do czynienia ze zmianą samej formy wypoczynku rodzin – coraz częściej dłuższe wakacje, np. na działce czy u rodziny na wsi, zastępują krótsze, ale za to bardziej ekskluzywne wyjazdy wypoczynkowo-turystyczne.

Tabela 4

Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?	Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, z których uczniowie wyjeżdżali na przynajmniej tygodniowy wypoczynek		
	2010 (N=163)	2011 (N=182)	2012 (N=164)
	w procentach		
Tak, wszyscy byli na dłuższych, ponaddwutygodniowych wakacjach	63	47	30
Tak, ale nie wszyscy byli na dłuższych, ponaddwutygodniowych wakacjach	8	14	21
Nie, nikt nie był na dłuższych, ponaddwutygodniowych wakacjach	29	39	49

WAKACYJNA PRACA ZAROBKOWA UCZNIÓW

Podobnie jak w latach ubiegłych zapytaliśmy respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczące się dzieci i młodzież, czy ich podopieczni podejmowali w wakacje jakieś prace zarobkowe.

Według deklaracji badanych, w tym roku w co piątym gospodarstwie domowym, w którym są dzieci w wieku szkolnym, przynajmniej jedno z nich pracowało zarobkowo

(19%). Odsetek ten jest zbliżony do rejestrowanego w latach 2010 i 2011 (po 21%) i znacznie mniejszy niż w rekordowym pod tym względem okresie w latach 2008–2009.

Tabela 5

Czy uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego [...] pracowali zarobkowo w czasie wakacji?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie z poszczególnych grup wiekowych																	
	'92	'94	'95	'97	'98	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12
– w wieku 7-12 lat	-	-	-	3	2	1	3	3	6	6	4	4	5	12	6	2	2	1
– w wieku 13-15 lat	-	-	-	9	5	3	7	8	11	12	10	11	9	21	8	3	8	9
– w wieku 16-19 lat	-	-	-	24	24	22	15	22	30	30	33	33	24	41	30	18	30	26
Ogółem	9	13	14	15	14	12	11	14	18	22	24	25	21	33	31	21	21	19

Od 2004 roku na pytanie to odpowiadają nie tylko rodzice, ale także członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie z wymienionych grup wiekowych. W latach 1992–1995 pytano o ogół uczniów (bez względu na ich wiek)

Podjęcie przez uczniów pracy zarobkowej jest, co zrozumiale, w bardzo dużym stopniu zróżnicowane ze względu na wiek. Podobnie jak w ubiegłych latach, w czasie tegorocznych wakacji pracowali przede wszystkim uczniowie szkół średnich (26% wskazań badanych z gospodarstw, w których są uczniowie w wieku 16–19 lat), znacznie rzadziej gimnazjaliści (9% wskazań osób z gospodarstw, w których są dzieci od 13 do 15 roku życia). Do wyjątków należeli uczniowie podstawówek, którzy pracowali zarobkowo (1% deklaracji z gospodarstw mających dzieci w wieku 7–12 lat).

Pracę zarobkową relatywnie najczęściej podejmowali uczniowie mieszkający w miastach średniej wielkości (od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców), pochodzący ze średniozamożnych rodzin, w których deklarowano miesięczne dochody *per capita* w wysokości 501–1000 zł.

SPOŁECZNA AKCEPTACJA PRACY ZAROBKOWEJ UCZNIÓW W CZASIE WAKACJI

Poziom społecznej aprobaty pracy zarobkowej uczniów jest ściśle związany z wiekiem tych, którzy ją podejmują. Zarobkowanie uczniów szkół podstawowych wzbudza niemal powszechny sprzeciw (95% takich deklaracji). Zdecydowana większość dorosłych Polaków

(70%) nie akceptuje też wakacyjnej pracy zarobkowej gimnazjalistów, a tylko jedna czwarta (25%) uważa, że uczniowie w wieku 13–15 lat powinni pracować. Natomiast aprobatą pracy zarobkowej uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest niemal powszechna (85%).

Tabela 6

Czy uważa Pan(i), że uczniowie [...] powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo w czasie wakacji?	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań																
	'94	'95	'97	'98	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12
– w wieku 7–12 lat	12	6	3	2	2	3	3	4	4	7	4	3	8	4	4	2	3
– w wieku 13–15 lat	42	38	29	26	20	22	25	36	28	32	30	24	32	25	28	24	25
– w wieku 16–19 lat	91	92	85	85	81	83	79	90	86	88	85	82	86	83	85	81	85

* Na pytanie odpowiadali wszyscy respondenci, niezależnie od tego, czy mają dzieci w wieku szkolnym

Chociaż z dłuższej perspektywy czasowej widać, że odsetki osób akceptujących pracę uczniów w różnym wieku nieco się zmieniały, to ogólny rozkład opinii pozostaje taki sam. Polacy nie aprobuje pracy zarobkowej uczniów do 12 roku życia. Wciąż dyskusyjna jest kwestia zarobkowania przez gimnazjalistów w wieku 13–15 lat. Natomiast niemal powszechna jest zgoda na podejmowanie zatrudnienia i zdobywanie doświadczenia w tym zakresie przez uczniów od 16 do 19 roku życia.



W tym roku nieco ponad dwie piąte rodzin mających dzieci w wieku szkolnym wysłało je na wakacje poza miejsce zamieszkania na co najmniej tydzień. Tylko minimalnie niższy jest odsetek gospodarstw domowych, w których dzieci przez całe wakacje siedziały w domu. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba dzieci i młodzieży szkolnej spędzających wakacje poza domem nieznacznie wzrosła.

Główną przyczyną pozostawiania dzieci w czasie wakacji w miejscu zamieszkania są względy finansowe. W tym roku czynniki natury ekonomicznej odgrywały większą rolę –

częściej niż w roku ubiegłym dzieci nie wyjeżdżały na wakacje z powodu złej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego. Prawdopodobnie też z tych samych przyczyn wyjazdy były krótsze niż w latach ubiegłych. Wakacyjny wypoczynek dzieci to jedna z tych dziedzin życia społecznego, w których widać, że kryzys gospodarczy coraz wyraźniej przekłada się na budżety domowe Polaków i zmusza do szukania oszczędności także w tej sferze.

W tym roku w co piątym gospodarstwie domowym, w którym są dzieci w wieku szkolnym, przynajmniej jedno z nich pracowało zarobkowo i odsetek ten jest zbliżony do notowanego w latach 2010–2011. Wakacyjną pracę podejmowali przede wszystkim uczniowie szkół średnich, dużo rzadziej gimnazjaliści. Najczęściej pracowali zarobkowo w czasie wakacji uczniowie mieszkający w miastach średniej wielkości, pochodzący ze średniozamożnych rodzin – o miesięcznych dochodach *per capita* od 501 zł do 1000 zł. O tym, że o pracę dorywczą także dla uczniów nie jest najłatwiej, może świadczyć fakt, że w okresie lepszej koniunktury gospodarczej, w latach 2008–2009 odsetek pracujących w wakacje uczniów był wyraźnie wyższy niż obecnie.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?			Liczba osób
		Tak, wszyscy wyjechali	Tak, ale nie wszyscy wyjechali	Nie, nikt nie wyjechał	
		%	%	%	
Ogółem		44	13	43	285
Płeć	Mężczyźni	45	14	41	143
	Kobiety	43	13	44	142
Wiek	18-24 lata	45	26	29	54
	25-34	46	13	41	45
	35-44	48	11	42	104
	45-54	39	8	53	52
	55-64	46	11	43	23
	65 lat i więcej	12		88	8
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	14	55	129
	Miasto do 20 tys.	45	8	47	47
	20-100 tys.	53	12	35	36
	101-500 tys.	56	21	23	42
	501 tys. i więcej mieszk.	74	7	19	32
Wykształcenie	Podstawowe	26	13	62	47
	Zasadnicze zawodowe	31	17	52	82
	Średnie	46	13	41	104
	Wyższe	78	9	13	52
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wykszł.	82	5	13	36
	Średni personel, technicy	45	16	39	14
	Pracownicy adm.-biurowi	65	11	24	14
	Pracownicy usług	57		43	16
	Robotnicy wykwalifikowani	35	22	43	48
	Robotnicy niewykwalifik.	26	17	56	17
	Rolnicy	36		64	20
Pracujący na własny rach.	47		53	18	
Bierni zawodowo	Renciści	9	14	77	10
	Emeryci	34	8	58	14
	Uczniowie i studenci	39	31	30	37
	Bezrobotni	29	9	62	20
	Gospodynie domowe i inni	42	11	47	22
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	13	23	45
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	13	38	36
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	12	42	81
	prywatnym gosp. rolnym	42		58	20
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	19	12	69	68
	501-750	44	17	39	46
	751-1000	47	19	35	34
	1001-1500	63	8	28	29
	Powyżej 1500 zł	84	3	13	28
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	10	70	45
	Średnie	31	14	55	125
	Dobre	68	13	19	115
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	42	9	49	13
	Raz w tygodniu	41	13	46	143
	1-2 razy w miesiącu	53	12	35	47
	Kilka razy w roku	47	16	36	56
	W ogóle nie uczestniczy	42	12	47	28
Poglądy polityczne	Lewica	51	11	38	37
	Centrum	53	10	38	92
	Prawica	41	15	44	87
	Trudno powiedzieć	33	16	51	69

Tabela 2

		Czy uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego pracowali zarobkowo w czasie wakacji?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		19	81	288
Płeć	Mężczyźni	25	75	146
	Kobiety	14	86	142
Wiek	18-24 lata	33	67	54
	25-34	16	84	47
	35-44	12	88	104
	45-54	26	74	52
	55-64	12	88	23
	65 lat i więcej	28	72	8
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	78	131
	Miasto do 20 tys.	12	88	47
	20-100 tys.	31	69	36
	101-500 tys.	12	88	42
	501 tys. i więcej mieszk.	17	83	32
Wykształcenie	Podstawowe	28	72	49
	Zasadnicze zawodowe	22	78	83
	Średnie	19	81	104
	Wyższe	9	91	52
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	95	36
	Średni personel, technicy	17	83	14
	Pracownicy adm.-biurowi	27	73	14
	Pracownicy usług	23	77	16
	Robotnicy wykwalifikowani	16	84	48
	Robotnicy niewykwalifik.	21	79	17
	Rolnicy	25	75	22
	Pracujący na własny rach.	20	80	18
Bierni zawodowo	Renciści		100	10
	Emeryci	22	78	14
	Uczniowie i studenci	39	61	37
	Bezrobotni	23	77	20
	Gospodynie domowe i inni	7	93	22
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	90	45
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	79	36
	sekt. pryw. poza rolnict.	17	83	81
	prywatnym gosp. rolnym	31	69	22
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	17	83	68
	501-750	29	71	46
	751-1000	25	75	34
	1001-1500	8	92	29
	Powyżej 1500 zł	10	90	28
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	85	45
	Średnie	27	73	127
	Dobre	13	87	115
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	10	90	13
	Raz w tygodniu	23	77	144
	1-2 razy w miesiącu	20	80	47
	Kilka razy w roku	15	85	56
	W ogóle nie uczestniczy	15	85	28
Poglądy polityczne	Lewica	23	77	37
	Centrum	18	82	93
	Prawica	25	75	87
	Trudno powiedzieć	12	88	71